

100 év az orvostudomány szolgálatában

„... a kórháznak olyan tudományos felszereléssel és olyan képzett orvosi személyzettel kell rendelkeznie, hogy a betegségek felkutatásánál és azok gyógyításánál minden segédeszköz rendelkezésre álljon”¹

Ez a megfogalmazás Dr. Kállay Rudolf egykori kórházigazgató és könyvtárunk névadójától származik. Hitvallásában a „minden segédeszköz” kifejezés alatt a szakirodalmi ellátás biztosítását is érthette.

Mielőtt elmélyednénk a könyvtár történetében, idézzük fel a fenntartó, a kiszolgáló intézmény történetét.

A régió kórházügyének első kezdeményezője Dr. Korányi Frigyes volt, aki Szabolcs vármegye székhelyén Nagykállóban, 1863-ban 8 ágygal *Ínség-kórházat* (szükség-kórház), majd 1864-ben *Szabolcs Megyei Egyesületi Kórházat* hozott létre 84 ágygal.

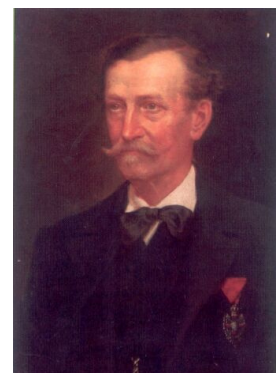
Dr. Korányi Frigyes Budapestre távozása után 1865-től az akkor végzett Dr. Józsa András vette át a már *Szabolcs Megyei Nyilvános Közkórház* néven működő kórházat, amelynek önálló igazgató-főorvosa lett és amelyet komoly intézménnyé fejlesztett.

Időközben 1876.03.12-én az országgyűlés Nyíregyházát nyilvánította megyeszékhellyé és felvetődött a kórház szükségessége.

Erzsébet - közkórház

A megvalósítás viszont váratott magára, mígnem az *Erzsébet Közkórház* megkezdte gyógyító tevékenységét 1899. nov. 20-án, 165 ágygal Dr. Kállay Rudolf vezetésével.

A nagykállói kórházból Pszichiátriai szakkórház lett.

1969-ben - 970 kórházi ágygal - az intézmény felvette Józsa András nevét, miután a kórházhoz csatolták a sóstói úti Tüdőgyógyintézetet és a Megyei Rendelőintézetet.

¹ Hitvallása: Szabolcs –Szatmár –Bereg Megye Önkormányzati Levéltára (SZSZMBMÖL) IV B 411 675 dob

Dr. Kállay Rudolf

Dr. Kállay Rudolf az alapítástól, 1915-ig vezette a kórházat és ahogy hitvallásában is olvashattuk,

Ő már akkor rendkívül fontosnak tartotta a szakirodalom jelenlétét is a gyógyításban.

Személyesen szerezte be a hazai és külföldi könyveket, folyóiratokat, amelyeket nyugdíjba vonulásakor a kórházra hagyott, elindítva ezzel a könyvtár kialakulását. Akkor még a szobájában voltak a könyvek két szekrényben, hogy mindig kéznél legyenek, de szívesen kölcsönadta a négyfős orvoskar tagjainak is.

Majd - főleg ajándékozásból - gyarapodott az állomány és az akkori új sebészeti épület földszintjén kapott helyet 1929-ben.

Erzsébet-kórház sebészeti épülete, ahol 1951. január 26 -án Dr. Eisert Árpád elvégezte az első szívműtétet Magyarországon.

1932-ben már 490 kötet könyvvvel rendelkezett a könyvtár és 10 féle magyar és külföldi folyóiratra fizettek elő a város egyik jelentős könyvtáráként, a korszerű orvosi munkának és a tudományos kutatásnak elengedhetetlen eszközeként.

Az 1950-es években költöztek az Igazgatói főépületbe, amit ekkor már Gerlei Ferenc Patológus Főorvos vezetett, aki ösztönösen tudta, rendszerezésre van szükség.

Igazgatói főépület

Orvosi munkája mellett nyilvántartási számot adott a könyveknek és piros tintás bélyegzőt használt a hitelesítésre.

Gerlei Ferenc

Ez a pecsét az archív gyűjtemény egy részében ma is szerepel. Halálának harmadik évfordulóján a könyvtár felvette a Gerlei nevet 1973. június 13-án.

Gerlei a kezébe kerülő könyvekről, folyóiratokról rövid tartalmi kivonatot készített és ajánlotta a közvetlen szakmának. Kölcsönözte is a dokumentumokat - de mivel elég elfoglalt volt - minden főorvosnak adott egy kulcsot a könyvtárszobához és önkiszolgáló módon, üzenő papíron vezetve vitték a könyveket a kollégái. Ilyen üzenő papíron dorgálta is őket a késedelmes visszahozatal miatt.

Az önkiszolgálás ellenére a könyvek nem tűntek el, a már említett archív állományt gyarapítja néhány gyönyörű kötésű darab.

Olvasóterem

Könczöl Dániel
könyvtáros egy olvasóval

Főhivatású, szakképzett könyvtárosa Könczöl Dániel (1962.10.01-1969.11.03.) személyében lett a könyvtárnak, aki már leltározta a dokumentumokat és elkezdte kiépíteni a katalógust.

Az állomány is gyarapodott, 1964-ben 181 féle külföldi folyóirat járt a könyvtárba.

Novák Zoltánné Szabó Katalin

Majd Könczöl Dániel Budapestre költözése után 1969.12.01-től 1989.01.03-ig Novák Zoltánné Szabó Katalin irányította a könyvtárat, akinek a vezetése alatt vált hazánk egyik legjelentősebb kórházi könyvtárává.

Ekkor volt kibontakozóban az orvostudományi könyvtári hálózat is, melynek részeként Novákné a megye összes orvosi könyvtárának munkáját koordinálta.

A 70-es években országos modellként jöttek létre a közművelődési és betegkönyvtárak, így a Jósa András kórházban is. Majd beszerezték az első technikai eszközöket, mint például mikrofilmolvasó, fénymásoló.

Közművelődési állomány

Új könyvtár is kialakításra került a Sóstói úti telephelyen, amely 2007-ig működött.

Az olvasók között már megjelentek a szakdolgozók és szigorló orvosok, akik könyvtárismereti és kutatás módszertani képzést kaptak a könyvtárosoktól.

A könyvtár munkájáról pedig a „Könyvtári Tájékoztató” című kiadványból kaphattak képet az olvasók. Mára ezt is, mint ahogy a katalógust is az Intranetes- Internetes honlap váltotta fel.

Sóstói úti II.sz. Gerlei könyvtár
1980. április 1 - 2007. december 31.

1997. június 19-én tágas, felújított helyre költözött a könyvtár és az ünnepélyes átadás nem csak könyvtárávatás, hanem névadó váltás is volt. Visszakapta alapítója, Dr. Kállay Rudolf nevét.

Ekkor már Novákné Katalin korai halála miatt kolléganője Dr. Gyarmathy Zsigmondné Ibolya vezette a könyvtárat.

Dr. Gyarmathy Zsigmondné
könyvtárvezető

Dr. Kállay Kristóf - Kállay Rudolf unokája - a *Szuverén Máltai Lovagrend Szentszéki nagykövete* mutatja ajándékát Dr. Gyarmathy Zsigmondné Ibolya könyvtárvezetőnek a könyvtárávatáson 1997. június 19-én.

Az ajándék a MAGYAR ATHENAS 1766-ból a Magyarországon és Erdélyben élt tudósok rövid életrajzát gyűjti egybe betűrendben.

A könyvtár dolgozói 2000-ben

Gyarmatiné Ibolya vezetése alatt oldódtak meg a könyvtár helyiség gondjai a már említett központi kórházban és a Sóstói telephelyen.

A dolgozói létszám is magasabb volt az ő idejében. Hat főállású diplomás könyvtáros és egy teljes munkaidős - csak a könyvtárban dolgozó- takarító személyzet.

Az Orvosi Könyvtár része volt a közművelődési állomány is, ami 2002. októbertől a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár fiókkönyvtáraként működött, majd 2013-tól ismét az orvosi állományhoz került, mint külön gyűjtemény. Ekkor már az informatika is kezdett teret hódítani, megjelent a CD-ROM – on pl. a Medline adatbázis vagy floppyn a Current Contest.

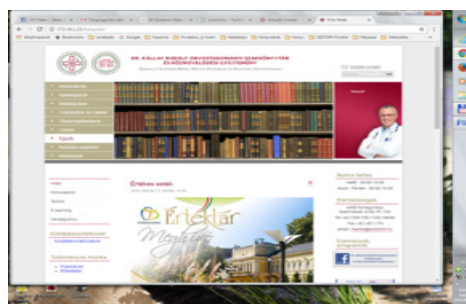
Ibolya 35 éven át volt könyvtáros, vidám, ízes tapolcai tájszólással színesítette meg a könyvtár életét. Nyugdíjba vonulása után még 5 évig dolgozott 4 órában, majd Budapestre költözött és ott hunyt el 2009. szept. 29-én.

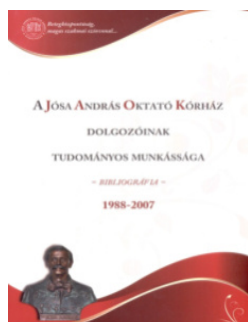

Dr. Kührner Éva

2001-ben Dr. Kührner Éva vezetése alatt a könyvtár felkerült a nyilvános könyvtárak jegyzékére. Ennek köszönhető - pályázat útján - megvalósult a számítástechnikai fejlesztés, illetve a *Nyíregyházi Egyetemmel* kötött konzorciumi pályázat keretében megindulhatott az állomány retrospektív feldolgozása az Aleph közös katalógusban.

2010- ben szintén konzorciumi pályázat keretében jött létre a „Szakkönyvtári tudástár”. Az online felület a www.olvass-sokat.hu címen található, ahol ma is a megye 4 intézményének – a Nyíregyházi Egyetem Központi Könyvtár, a Jósza András Múzeum, a Jósza András Oktatókórház Könyvtár és a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs- Szatmár - Bereg Megyei Levéltárának katalógusa érhető el. A könyvtár honlapja is abban az évben újult meg.

Régi hagyomány a Jósa András kórházban, hogy bibliográfia készül a dolgozók tudományos munkáiból. Az I. Évkönyv (1969.) 243 szerzőtől 727 publikációt, a II. Évkönyv (1974.) 5év, a III. Évkönyv (1977.) 2év, és a IV. Évkönyv pedig 1 év publikációját dolgozta fel.

Ezt a hagyományt - nagy kihagyás után - 2007-ben, a könyvtár 90. születésnapjára folytatta a könyvtár. Ekkor 20 év tudományos munkássága jelent meg éves bontásban, nyomtatott formában.

A100. születésnapra (2018.) az utóbbi 10 év anyagának feldolgozása készül el elektronikus formában, ami biztosítja a többirányú visszakeresés lehetőségét egy - egy személy vagy osztály publikációs listájának elkészítéséhez. A könyvtár célja feldolgozni a Szabolcs - Szatmár - Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház (továbbiakban: SZSZBMK) többi tagkórházának a tudományos tevékenységét is.

A 2007-ben a csoportos leépítési hullám elérte a könyvtárat is, öt dolgozó maradt.

A könyvtár dolgozói, 2004

A könyvtár dolgozói, 2008

Jelenleg a Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár, a megye legnagyobb Orvostudományi Szakkönyvtáraként a 21. századnak megfelelő információs központként működik a Jósa András Oktatókórház 3450 dolgozója és közel ennyi könyvtárlátogatója számára.

Bede Józsefné Gyöngyvér

E sorok írójaként, a második ciklusomat kezdem könyvtárvezetőként egy most lezárt sikeres pályázattal.

Három munkatárssal dolgozom, mivel időközben sikerült 1 fővel bővítenem a korábban tovább csökkent létszámot.

A könyvtár dolgozói 2018-ban

Szakmai felettesünk az Orvosiigazgató, illetve szorosan együttműködünk a Tudományos Bizottsággal. Gazdaságilag központi könyvtárként működünk SZSZBMK szinten. Vagyis Nagyálló, Mátészalka, Fehérgyarmat, Vásárosnamény kórházi könyvtárainak és a teljes háttérnek mi bonyolítjuk a rendelését.

A kórházi eligazító táblán is fel van tüntetve a könyvtár és ahogy látszik, az intézményben történt új beruházások miatt elég távolra kerültünk a gyógyító osztályoktól (Nagyvárad utca oldalában).

Többek között ezért is merült fel a könyvtár költöztetésének gondolata a Menedzsment részéről. A következő születésnapot talán már az új helyen ünnepeljük.

Jelenleg az 1997-ben átadott épületben működik a könyvtár 515 m² alapterületen. Tágas folyóirat olvasóval, könyvkiválasztó térrel, számítógép parkkal és szépirodalmi külön gyűjteménnyel rendelkezünk.

Időközben 2013-ban Alephről áttértünk a SZIKLA Integrált Könyvtári Rendszerre.

Folyóirat olvasó

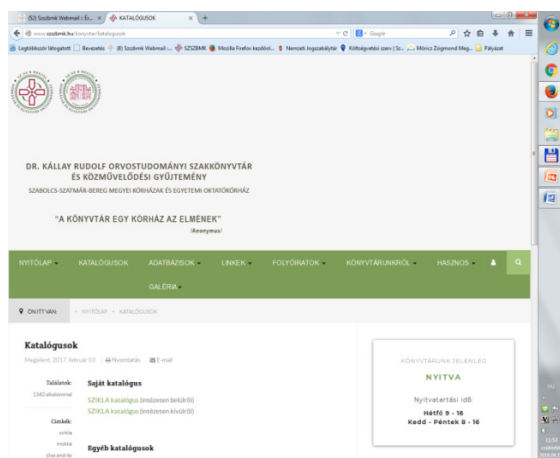

Könyvválasztó tér és számítógép park

Raktár

2015-ben megújítottuk a honlapunkat, van Wifi-szolgáltatásunk és öt év alatt szponzori ajándékozásból megduplázódott a számítógépek és nyomtatók száma, illetve van két szkennerek. Tudunk spirálozást, hőkötetést és laminálást végezni.

Digitális Jólét Program pont-ként működünk, melynek keretében sok Erzsébet pályázat beadásában segítünk mind a dolgozóknak, mind pedig az ún. külső látogatóknak egyaránt. A könyvtár munkájáról az Intranetes- Internetes, illetve a közösségi oldalakon is tájékozódhatnak az olvasók.

 Kölcsönzés

 Táv > e-mail

 Helyben

 Internet, Intranet, Wifi, Facebook

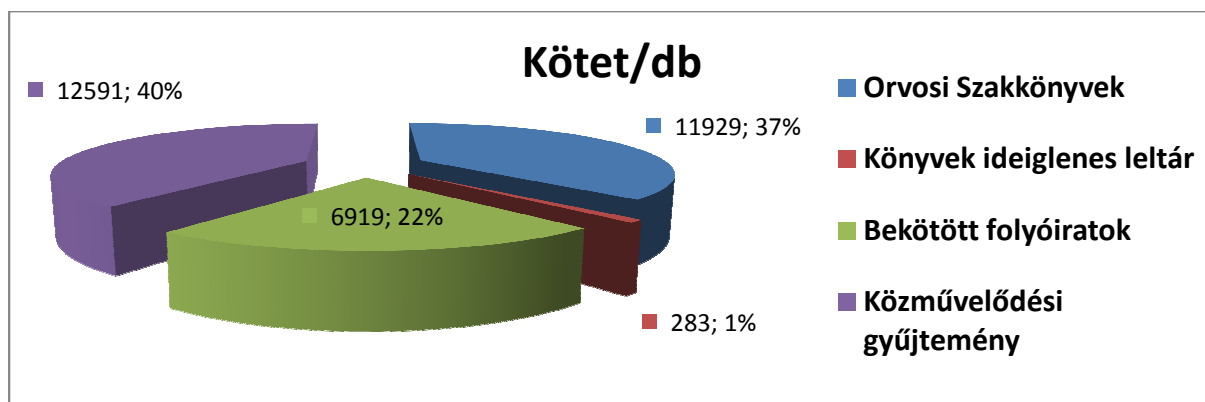
 SZIKLA- 21

 Digitális Jólét Program pont –Erzsébet pályázatok

A kezdeti 490 kötetet megsokszorozva jelenleg közel 32 ezer kötettel rendelkezik a könyvtár.

Megnevezés	Kötet/db
Orvosi szakkönyvek	11 929
<i>ebből Archív (1945 előtti)</i>	476
Bekötött folyóiratok	6 919
Közművelődési gyűjtemény	12 591
Összesen:	31915
Egyéb dokumentumok:	
Tudományos dolgozatok	1297
Különlenyomat	827
Sajtó kivágatok	4172
Képgyűjtemény	286

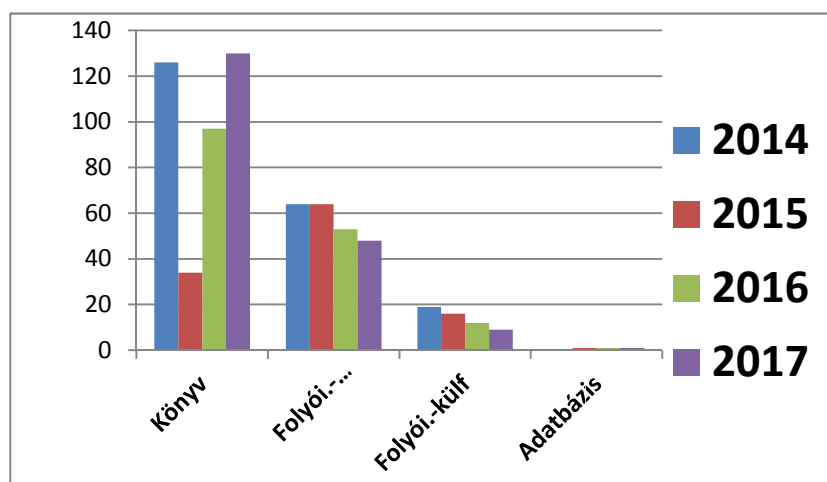
A Közművelődési külön gyűjteménnyel is különcök vagyunk, igaz ezt csak ajándékozásból tudjuk gyarapítani.

Mint ahogy az alapítók is tudták a szakirodalmi háttér szükségességét, úgy a kórházunk Menedzsmentje is tisztában van ennek fontosságával. Az utóbbi évek beszerzési kimutatásából látszik, hogy minden évben van magyar és külföldi folyóirat rendelésünk és adatbázis előfizetésünk.

Év	2014. SZSZBMK	2015. SZSZBMK	2016. SZSZBMK	2017. SZSZBMK
Könyv	126	34	97	130
Folyóirat magyar	64	64	53	48
Folyóirat külföldi	19	16	12	9
Adatbázis	-	Ebsco	UpToDate	UpToDate, EISZ

Bár a folyóirat rendelés csökkenő tendenciát mutat, ami az adatbázis előfizetésnek tudható be, illetve annak, hogy 2017-ben csatlakozhattunk az EISZ Nemzeti Programhoz. Ezzel szemben a könyvbeszerzés növekedett.

Néhány példa arra, milyen más tevékenységet is folytatnak a könyvtár munkatársai.

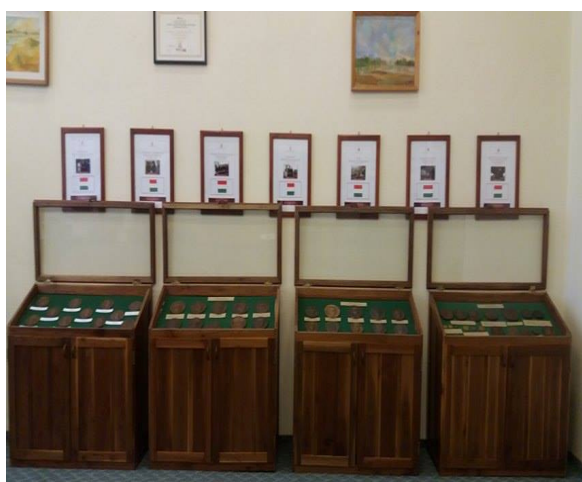
Befogadunk hagyatékokat és más kiselejtezett könyvet, folyóiratot, magazint, amiből táplálni tudjuk azt az olvasósarkot, amelyet győri mintára alakítottunk ki az Onkológián várakozó betegeknek. Célunk az, hogy a betegek cseréljék, hozzák-vigyék később az olvasnivalót.

Az elmúlt 5 évben megemelkedett a kiállítások és rendezvények száma.

Egyik állandó kiállításunk 2015-től látható „Gyógyítás eszközei a múltból” címmel,

a másik pedig 2016-tól a nagy orvosaink érmeiből összeállított gyűjtemény.

Időszaki kiállításaink mindig kapcsolódnak valamilyen egészségügyi évfordulóhoz, konferenciához.

Különösen nagy sikert arat, ha a Jósa András Oktatókórház dolgozói mutatkozhatnak be saját munkáikkal.

A Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár minden munkatársa elkötelezett hivatástudattal dolgozik a betegellátás és a tudomány érdekében.

Bede Józsefné - Könyvtárvezető

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház

Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár és
Közművelődési Gyűjtemény

Irodalom

1. Emléktábla és kiállítás - Nyíregyházi Napló 2001. május 5. p. 6
2. Fazekas Árpád-Vágvölgyi János: A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórház története. Nyíregyháza, 1990.
3. Gyarmathy Zsigmondné: A Gerlei Ferenc Orvosi Szakkönyvtár

- In.: A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Jóna András Kórház-Rendelőintézetének VI. évkönyve 1989-1990.p. 23-30.p.
4. Gyarmathy Zsigmondné: Emlékezzünk. Novák Zoltánné Szabó Katalin
In.: Könyvtárak 50 éve az egészségügy szolgálatában: Jubileumi emlékkönyv,
Budapest, 1999. 223-225
 5. Kührner Éva: 90 éves a Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár
In.: Kór-Házunk 2005. 2. évf. 6. sz. 8. p.
 6. Kührner Éva: 90 éves a Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár
In.: Kór-Házunk 2008. 5. évf. 4.sz. 16-17. p
 7. Kührner Éva: Szakkönyvtár a gyógyítás szolgálatában. Kézirat
Elhangzott: Tudományos ülés, Nyíregyháza, 2004. január 12.
 8. Kührner Éva: A nyíregyházi kórházi könyvtárak története
In.: Fejezetek a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei könyvtártörténetből 2. Felsőoktatási-
iskolai- és szakkönyvtárak. – Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár
Nyíregyháza. 2005.
 9. Kührner Éva: Az orvosi szakkönyvtárak helyzete az ezredfordulón
In.: Kórlap 2001. 3. évf. július-augusztus p.13-14
 10. Novákné Szabó Katalin: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Jóna András Kórház Gerlei
könyvtárának rövid fejlődéstörténete
In.: Orvosi Könyvtáros 1974. 14. 79-93 p
 11. Tombor Tibor: Orvosi Szakkönyvtárak tervezése: A könyvtár telepítése és területi
tagolása
In.: Orvosi Könyvtáros, 1965.5.1.18-42.p.
 12. Novákné Szabó Katalin: Területi módszertani munka a nyíregyházi Megyei Kórház
Orvosi Szakkönyvtárában. Az orvosi Könyvtárosok és Orvostanácsadók 6. Országos
értekezletének programja
In.: Orvosi Könyvtáros, 1973.13.3-4.250-256.p.
 13. Szepesiné Benda Mária: Orvostudományi szakkönyvtárak tervezésének néhány
kérdése, különös tekintettel az egészségügyi intézmények integrációjára
In.: Orvosi Könyvtáros, 1977.17.2.221-254.p.
 14. Novákné Szabó Katalin, Széles Istvánné: A Gerlei Orvosi Szakkönyvtár átalakítási
terve Kézirat. Alkotó Ifjúság Pályázat, 1979.
 15. Havassy Pál, Sallai István, Tombor Tibor: Könyvtárépítési tapasztalatok Budapest,
1972.
 16. Héberger Károly: A jövő könyvtárai: trendek és prognózisok. Szakirodalmi szemle.
Budapest, 1977.
 17. Faragó Lászlóné, Futala Tibor, Györiné Kiss Éva: Egyetemi, főiskolai és
szakkönyvtárak építése és berendezése. Szakirodalmi szemle. Budapest, 1978.
 18. Gyarmathy Zsigmondné: Évforduló: az orvostudományi könyvtár révbe ér
In.: Kórlap 2002.4. augusztus-szeptember-október 18-19.p.
 19. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzati Levéltára (SZSZMBMÖL) IV B
411675 dob.
 - 20 <http://www.szszbmk.hu/korhazunkrol-nyh/korhaztortenet-nyh>